Notaris Bourgeois te Eksel.

De Geschiedenis Van Het Kerkorgel Te Eksel 1771 - 1985

door

J. Bussels

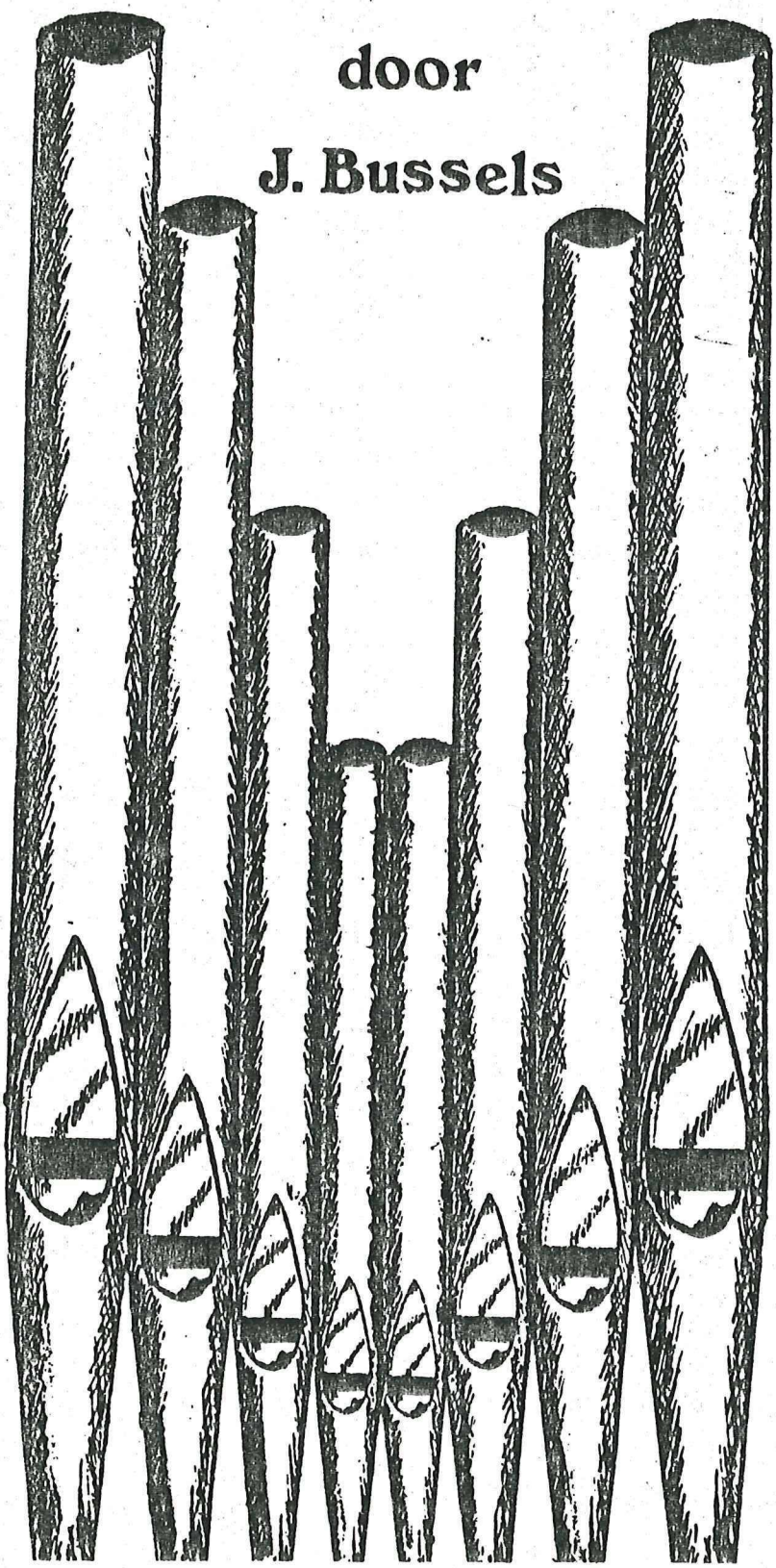

De Geschiedenis Van Het Kerkorgel Te Eksel

1771 - 1985

Het jaar 1771 was voor de kerkgemeenschap van Eksel een bijzonder jaar.

Op 19 januari van datzelfde jaar vergaderden de burgemeesters en de "mannen" van Eksel om zich te buigen over een testament van Michiel Vercuringen en "syne huysvrouwe Marie Neven", "saemenderhandt gemaekt den 18 feb. 1765 ten faveur van godtvruchtige eynders."(1)

Hendrik Smits was de "executeur testamentair", de testamentuitvoerder. In dat testament stond dat Michiel Vercuringen en zijn echtgenote Marie Neven "geldt & renten achtergelaeten ende bij henne testament ad pias causas sonder eenige bepaelinge generaliter ter dispositie van opgemelden executeur gemaekt, te willen toerijcken aen degeene die door den Eerw: heer Pastoor en de regeerders deeser gemeynte sullen gedeputeert worden tot die uyteringe van gemelde te maekene Oxael & orgel: sullende de gemeynte voor soo een bagatelle te cort comt suppleren het geene noodigh sal weesen." (Michiel Vercuringen en zijn echtgenote Marie Neven hebben in een testament geld en renten nagelaten en dat ter beschikking gesteld van de pastoor en de gemeente om er een oksaal en een orgel mee te bouwen. Mocht het geld ontoereikend zijn,

---

1. Los stuk als getuigenis voor het gerecht van Eksel.(G.A.E.)
   Michiel Vercuringen ° Retie(?) + Eksel 29.3.1768 was gehuwd op 17.10.1720 met Maria Neven ° Eksel 1694 + Eksel 12.9.1765.
   Vercuringen hertrouwde op 22.2.1767 met Aldegonda Broekmans ° Eksel 23.3.1722 + Eksel 10.4.1785.
   Michiel Vercuringen zou op het Hoksent gewoond hebben volgens de indicatie van Ontvangsten van de kerkmeesters in " Nr 3 bij inventaris van den jaere 1796."

dan moet de gemeente maar bijpassen (1).

Volgens een brief van Adriaen Beckers aan de aartsdiaken van de Kempen bedroeg de nalatenschap 811 gulden en 18 stuivers (2).

De testamentuitvoerder stelde als voorwaarde dat het oksaal en het orgel nog hetzelfde jaar werden gemaakt of tenminste begonnen, anders verviel het testament.

Daarna moest men een organist aanstellen met de opdracht en de verplichting "te speelen de hooghmissen, lofsangen & de vespers op alle sondaegen ende heylgedaegen item de speciale missen dier sullen gesongen worden alsmede de donderdagse misse. Hiervoore wordt een jaerlijcxe pensioen gestelt van veertigh rixdaelers oft een hondert en sestigh guldens bbns luyckx jaerlycx." Voor de "blaeser" moet de organist zelf zorgen. (De andere voorwaarden van de organist staan verderop in deze kroniek).

De organist was ook verplicht de missen voor Hendrik Smits en zijn echtgenote gratis te spelen als bewijs van dankbaarheid en omdat hij een weldoener was.

Aan de pastoor en de kerkmeester vroeg men jaarlijks 15 pattacons of 60 gulden uit de kerkinkomsten te geven. Bovendien moest men aan de gemeente vragen een tweede geldomhaling in de kerk in te stellen om de organist te onderhouden. Mocht dat onvoldoende zijn, dan moest de gemeente "uyt eenen personeelen schatt - die sy ten dien eijnde sullen opstellen" het loon van de organist aanvullen.

Pastoor Egidius Leynen en de kerkmeester Peter Celen gingen accoord de gevraagde 15 pattacons jaarlijks te geven, zolang

---

1. In het testament van M.Vercuringen en M.Neven van 18 februari 1765 voor notaris L.S.Brouwers te Peer (R.A.H.) is geen sprake van een oksaal noch van een orgel. Misschien is er nog een ander testament van dezelfde datum met die inhoud, doch dat is onvindbaar.
   In een testament van M.Vercuringen van 12 maart 1768 voor notaris L.S.Brouwers te Peer "laet en maekt (hij) aen de kercke van Exel vijf en twintigh gulds Eens oock uyt sijne Erfgoedere n te betaelen." (Los stuk als getuigenis voor de rechtbank te Eksel (G.A.E.).
   Er moet een Rente creatie van 16 juli 1768 voor notaris P. J.Rutten te Eksel hebben bestaan, doch ook onvindbaar.

2. Cartularium der gemeente.(R.A.H.)

de kerk dat kon. Met het tweede punt, de "claeter", stemden zij ook in op voorwaarde dat uit deze "claeter" er ieder jaar "een souveryen ad vijf en twintigh guldens aen de kercke van Exel" zou worden afgestaan.

De verkiezing van een organist vertrouwde men toe aan de eerwaarde heer pastoor, de kerkmeester, samen met de vier burgemeesters en de mannen van de gemeente. Alleen de bekwaamste van de candidaten werd op advies "van eenen onzeydigen liefhebber" aanvaard, tenzij "het conduit, naem en faeme die sulcx moghten verhinderen." (Gedrag en goede faam waren van zeer groot belang).Die verkiezing hing af van de meerderheid van stemmen. Om echter alle bedrog uit te sluiten "sal geen borgemr noch man" kunnen stemmen dan "naer den Eede solemneel uytgesworen te hebben van niets ontfangen of genoten te hebben, of niets aen hem beloofd te weesen voor de voise te geven waet door direct of indirect syn Liberteyt van keuse moghte gequetst weesen." Kortom, nadat de burgemeesters en de schepenen onder eed verklaard hadden niets te hebben beloofd, waardoor de keuze zou kunnen beïnvloed worden.

Op de vergadering van 21 januari 1771 deelden de burgemeesters en de mannen de eerwaarde heer pastoor en de eerzame Hendrik Smits hun accoord met het testament mee en aanvaardden de opmerkingen die de pastoor en Smits hadden gemaakt.

Dezelfde vergadering besliste "het voorss: prompt en sonder dilage (uitstel) te werck te leggen" en "twee liefhebbers van het schrijnwerckers ambaght employeren om ieder een plane van oxael te maeken" en hieruit het mooiste plan te kiezen om het door meerdere ondernemers te laten onderschrijven. Hetzelfde zal gedaan worden voor het orgel "ten beste voordeel van de kercke en van gemeynte."

Met eenparigheid van stemmen aanvaardden de twee burgemeesters, de secretaris en schepen Clercx deze opdracht pro deo uit te voeren. Dit verslag werd ondertekend door de "gemeynte schrijver" P.J.Rutten, scriba coitus in fid.

Op 23 januari 1771 kwamen de voornaamste personen van ieder gehucht,"de principaelste van iedere geheughte van Exel" en de "mannen" samen ten huize van Peter Schoofs, president schepen, om de inhoud van het verslag goed te keuren. De ondertekenaars "in teecken der waerhijdt" waren pastoor E.Leynen, kerkmeester

Peter Celen, de burgemeesters Antonis Dams en Lenart Stouten, de schepenen Peter Schoofs, J.M.Cluyskens, J.M.Clercx en P.J. Rutten, tevens secretaris, verder Joannes Truijens, Derek Herries, Hendrik Smits, Peeter Rutten, Michgil Tilen, Andries Truijens, Servaas Moons, Henricus Vreijsen, Wullum Van de weegh, Ian Ceijsens, Joannes Hannegrifs, Henricus Moons, Henricus Sels, Simon Bogaers, Jan Thijs, Arnoldus Joris, Anton Heijsmans, Adriaen Beckers, Peeter Vrijsen, Bertus Neven, Simon Bogaers, H.J.Nijs.

's Anderendaags, 24 januari, kwamen de inwoners van de hele gemeente Eksel in de school samen om het verslag van de gemeenteraad te aanhoren. Ze keurden het verslag eenparig goed en in naam van de hele gemeenschap ondertekende secretaris-notaris P. J.Rutten het "de mandato totius communitatis in fide."

Op 4 februari 1771 kwamen de moderne burgemeesters Leonard Stouten en Anthonius Dams, samen met pastoor Egidius Leynen en secretaris J.M.Clercx in naam van de hele gemeente in de school samen om "aen alle liefhebbers van het ambaght" het oksaal met trap aan te besteden. Het lastenboek bestond uit acht punten en voor "het werck zal den aenneemer verplicht zijn te bruyken fris en gesont eijkenhoudt zonder speck of eenige in de minste fout net in zijn dickte vierkant gesaegt op poene(=op straf van) van te sullen verworpen worden soo het aen een oft andere conditie bevonden wordt te manqueeren."

Het oksaal bevond zich in het "klockenhuis". Het steunde op twee pilaren. Het had een oppervlakte van ongeveer 6,50 m bij 5,50 m.

De aannemer was verplicht de nodige bomen binnen de acht dagen na de aanbesteding te bezitten en ze te zagen volgens de aangeduide maten en "alsoo bewijs te doen aen de heere uytgevers voor dato eersten meert datdeselve gesaeght zijn om met den voortijdt te konnen opdrogen." De balken en de planken moesten zodanig in elkaar verwerkt worden dat de "schrijnwercker welken de palustrade ofte soo genaemt den tuijn van voore zal aangenoemen hebben, zal goet vinden."

Het werk moest beëindigd zijn "voor den feestdagh van St Jan baptist."(Dat is 24 juni). De aannemer moest een borgsom storten en kreeg "de helft der penningen om boomen te coopen." De andere helft kreeg de aannemer pas na goedkeuring van zijn werk "door

eenen onpartijdigen timmerman" binnen de acht dagen na Sint-Jan Baptist.

De aannemer mocht slechts met één knecht werken en die moest nog van Eksel zijn, "een binnendorpsche", anders verviel zijn aanneming. "Vierhondert guldens brabans luyck geldt eens, met eenen afslagh van vijf guldens" bedroeg de raming van het werk.

Aan een zekere Martinus Dirickx wees men het werk toe "voor een en veertigh afslaegen" d.w.z. tegen de som van 205 gulden. Op hetzelfde ogenblik nam Nicolaes Van de weegh het ijzerwerk aan voor dertien oordjes en 1 duit.

Dezelfde procedure van aanneming werd op 25 februari 1771 gevolgd voor "het maeken van een exaelhegge ofte thuijn met vier pilairen onder de exael balcken op te rechten." Deze balustrade moest geschraagd worden door vier pilaren van 10 3/4 voet hoog met een kapiteel en staande op een arduinen voet van 7 duim hoog. Om de boogvorm van de balustrade te verkrijgen, raadde men de aannemer aan hout te gebruiken dat van nature uit krom gegroeid was, "uyt sijne nature crom gewassen opdat den draet niet te seer en worde gesneden." De balustrade zelf moest 3 voet en 7 duim hoog zijn en lopen tot aan het midden waar een opening moest blijven "ter presiese maete van 7 3/4 voeten" om de orgelkast te kunnen plaatsen. Op de panelen aan weerszijden van het orgel stond een tekening, een"dessein".

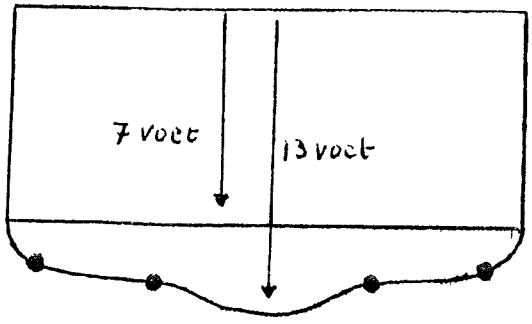

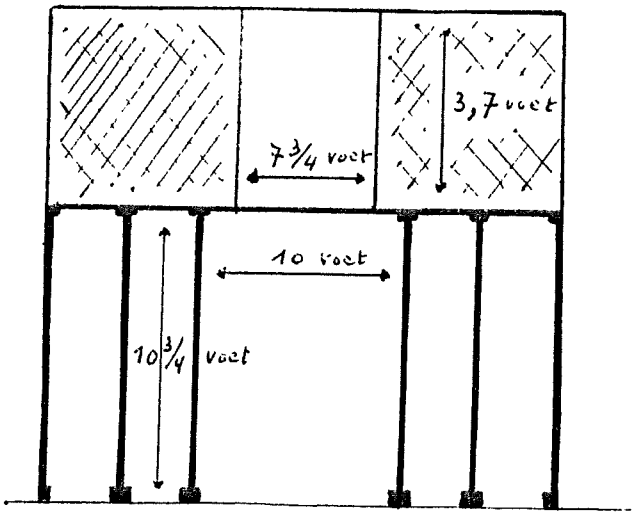

Dit werk moest voor 1 oktober aanstaande af zijn. Veertien dagen later zouden dan "twee experten liefhebbers" het werk keuren. De borgsom voor het werk bedroeg "een hondert rijcxdaelders." Voor 68 pattacons nam Aert Nijs uit Tessenderlo dit werk aan. Doch Nijs betaalde de borgsom niet binnen de gestelde termijn van vier dagen, zodat dat schrijnwerk aan Bruno en Andreas De Swert, "meesters schrijnwerckers van Meerhoudt" voor 69 pattacons werd toegewezen. Secretaris Clercx stelde zich voor 40 gulden borg.

1771

Diezelfde 25 februari tekende notaris P.J.Rutten een overeenkomst met "den heeren Theodoris ende Aegidius Gilman gebroeders van Cornelismunster orgelmaekers om in die kercke van Exel een orgel met die Casse te maeken."(1)

Het orgel bestond uit een prestant van acht voet, een bourdon van acht voet, een cornet vier dubbel, een fluit van vier voet, een octaaf van vier voet, een nazard van drie voet, een terts van 1 1/2 voet, larigot van twee voet, sesquialter twee dubbel gesneden, mixtuur drie dubbel, cimbel twee dubbel, trompet en vox humana alle twee voet en gesneden in de grote orgel. Verder een positief bestaande uit een prestant van vier voet, bourdon acht voet, fluit vier voet, fluit travers discant twee voet, octaaf twee voet, mixtuur drie dubbel, cornet drie dubbel, quintfluit drie voet gesneden, kromhoorn acht voet gesneden, hetzelfde voor nachtegaal en ventillant meetende de vox humana trompet en kromhoorn te plaatsen aan de buitenzijden van de orgelkast.

Het orgel had drie blaasbalgen. Alle klavieren waren van been en bevatten 49 tangenten. De kast van het positief stond voor op het oksaal. De kast van het grote orgel 3/4 voet taillü in de richting van de toren.

Het orgel kostte zevenhonderd tweeënzestig pattacons en half. Het bedrag moest vereffend worden volgens de koers van het land van Gullik, t.t.z. de carolusgulden tegen 22 1/2 gulden Luiks of 7 1/2 rijksdaalders, de rijksdaalder tegen 3 gulden, de kroon tegen 11 schillingen en 30 oorden.

---

1. Cornelismunster is het huidige Kornelimünster bij Aken (D.).

Men leverde het orgel en de orgelkast vrachtvrij en plaatste alles gratis op het oksaal vóór Pinsteren 1772.

De overeenkomst werd ten huize van advocaat Cluyskens "in de groote caemer" ondertekend in tegenwoordigheid van de eerwaarde heer Gijssen, kapelaan van Eksel.

Op 7 juli 1771 had kerkmeester Peter Celen reeds een som van 9 pattacons of 36 gulden Luiks geld uit collecten samengebracht om het orgel te maken, en in de kas van de kerk gestort.

Zoals in de vergadering van 19 januari 1771 bepaald, stelden pastoor E.Leynen, kerkmeester Arnoldus Stienen, de burgemeesters Mathias Rutten, Christiaen Claes, Peeter Rutten en Joannes Houben samen met de schepenen Peter Schoofs, J.M.Clercx, J.M.Cluyskens, M.Clercx en P.J.Rutten, secretaris en notaris een organist aan, die "den bequaemsten naer gedaene proeve voor eenen oft meer onzijdige Heeren Examinateurs sal ervonden worden."

De eerste organist van Eksel werd op 6 september 1772 eerwaarde heer Baerts, priester van Hasselt. Zijn wedde bedroeg jaarlijks 60 gulden en kreeg "tot bijhulp" nog eens 35 gulden. En toen het orgel voor "den eersten keer gespeelt wiert", werd "het kercke coper" geschuurd. Dat kostte volgens kerkmeester Aert Stienen 1 gulden.

Het overlijden van eerwaarde heer Baerts in 1775 stelde de constitutie van 19 januari 1771 weer in werking. In de omliggende steden en dorpen werd de vacante betrekking van organist en het daaraan verbonden examen bekendgemaakt.

In de eerste plaats moest men een bewijs van goed zedelijk gedrag en "christenhijdt", afgeleverd door de geestelijkheid en de wereldlijke overheid en met "hennen zegel becraghtigt", overleggen.

Ten tweede moest hij die als de bekwaamste organist werd verkozen, zich binnen de drie dagen naar Eksel begeven om er de betrekking van organist te aanvaarden en het orgel te bespelen op de dagen en de ogenblikken hieronder aangeduid.

Ten derde mag de organist niemand op het orgel laten spelen zonder toelating van de Ekselse gemeenschap.

Ten vierde mag hij op de aangeduide dagen het orgel niet laten stilstaan of door een andere laten bespelen gedurende zijn afwezigheid tenzij met toestemming van de gemeenschap, zo niet

verliest hij onmiddellijk zijn betrekking.

Ten vijfde zal hij steeds de zangers begeleiden en terwijl de priester de hoogmis celebreert, zal hij het Gloria, het Credo, de prefatie en het Pater noster hetzij op hoogdagen of gewone feestdagen begeleiden.

Onder het offertorium tot aan de prefatie, onder de consecratie en gedurende de communie moet hij schone en godsdienstige melodieën spelen en zich onthouden van lichte en ongeoorloofde aria's die de gelovigen kunnen kwetsen, en dat tot het volk de kerk uit is.

Alle zondagen en heilige dagen moet hij gedurende de hoogmis, de vespers, lofzangen, psalmen, antifonen, hymnen, lauden en over het algemeen alles wat er gezongen wordt, spelen en met een lied begeleiden. Dat geldt ook voor alle speciale missen en de donderdagse missen waarin het Allerheiligste wordt uitgestald.

Ten achtste zal de organist tweemaal per week, t.t.z. op dinsdag en donderdag om één uur na de middag in de kerk op het oksaal aan de kinderen van de gemeente zangles en notenleer geven. Hiervoor krijgt hij van de gemeente honderd gulden bb Luycx en die worden hem jaarlijks door de burgemeester ter hand gesteld. Van de kerk moet hij volgens de overeenkomst van 19 januari 1771 tussen gemeente, pastoor en kerkmeester, vijftien pattacons of zestig gulden ontvangen.

Hij moet alle uitvaartmissen spelen. Hiervoor ontvangt hij een bijdrage van twaalf en een halve stuiver, d.w.z. tien stuivers voor hem en tien oorden voor de blazer. Er is geen verschil of de mis met één of drie priesters wordt gecelebreerd.

Ten tiende. De organist zal zich ieder jaar opnieuw bij de pastoor, de kerkmeester, de regenten en de regerende burgemeesters aanbieden. Doet hij dat niet, dan vervalt zijn betrekking. Het examen wordt weer ingesteld en hij zelf mag er niet meer aan deelnemen.

Indien de organist - God behoede hem daarvoor - een schandelijk leven leidt, een slecht voorbeeld is door slechte manieren, woorden of daden, zal hij ipso facto van zijn betrekking vervallen worden verklaard.

De organist zal telkens wanneer hij ophoudt met spelen, de ventille trekken en het hele tongwerk. Wanneer de vox humana, de

kromhoorn, de trompet enz. vals klinken, moet hij ze opnieuw stemmen en herstellen.

Dertien. Als de organist gehuwd is of in het huwelijk treedt, is hij verplicht een goede en voldoende borg van honderd pattacons "te stellen boven de goede ontlastbrieven".

Tenslotte is door de stemgerechtigde "Heeren ende mannen" bepaald dat de organist al deze artikels naleeft en opdat de organist zich niet zou kunnen beroepen op onwetendheid van deze artikels, hebben de Heren aan hun beëdigde gemeentesecretaris P.J. Rutten de opdracht gegeven een authentieke kopie van deze overeenkomst aan de organist te overhandigen.

Eerwaarde pater J.Fr. Van der Weerden, organist van de eerwaarde paters Augustijnen te Bree en examinator, stelde Petrus Joannes van Leemputten uit Zichem voor als de "besten ende bequaemsten uyt de acht concurrenten organisten."

De "concurrenten organisten" werden op het volgende geëxamineerd: 1) septimi thoni te spelen en daarna een toon hoger
2) sexti thoni te spelen en daarna een halve toon hoger
3) octavi thoni te spelen en mede te zingen en daarna naar octavi in a
4) "twee airen te speelen naer henne goestinge".

De gemeente Eksel was destijds ook verantwoording tegenover de bisschop van Luik verschuldigd. De beslissing om een orgel te plaatsen stuurde men achteraf ter goedkeuring aan de doorluchtige heer aartsdiaken der Kempen. Op 19 januari 1775 kwam de goedkeuring, ondertekend door De Chestret. Op 5 februari 1776 kwam er nog een, ondertekend door Joannes Mathias De Trappé,kanunnik van de kathedraal van Luik en aartsdiaken van de Kempen. Op 2 maart van hetzelfde jaar volgde nog eens een goedkeuring van baron van der Heijden de Blisia.

Na de dood van P.J.van Leemputten in 1783, kwamen pastoor Egidius Leynen, kerkmeester Willem Daemen, de burgemeesters Arnoldus Moons, Mathijs Huysmans en de aanstaande gekozen burgemeesters Petrus Rutten en Peter Mathijs Cleeren, de regenten advocaat Cluyskens en Clercx, schout, ten huize van de gemeentesecretaris P.J.Rutten samen om zich over zijn opvolging te beraden. Ze schreven een nieuwe wedstrijd uit en de candidaten konden zich van nu tot 24 april aangeven, persoonlijk of per brief.

Op 24 april nam de vergadering de heer De Decker, organist te Diest, aan om als examinator op te treden en "den primus bekent te maeken". De wedstrijd vond plaats op 7 mei en als primus werd Paulus Verbeken uit Scherpenheuvel aangewezen.

Paulus Verbeken was gehuwd met Maria Anna Vandeweyer en woonde "alhier omtrent de kercke en bij coop huys en hof verkreegen van den Eerw: heer henricus Ceysens." Voor deze eigendom had hij van de kerkfabriek via kerkmeester Arnold Stienen 400 gulden geleend en moest die som aflossen met 16 gulden per jaar.(1) Paulus Verbeken verdiende niet alleen zijn officiële 60 gulden. Hij kreeg van 1791 tot 1798 ook enkele gulden van de kerkmeesters Arnold Stienen en Martinus Daemen "voor het maeken der kersen en schoeren der kercke koper".

Op 31 mei 1777 bogen de heren regenten en de burgemeesters, en pastoor Moons, samen met de notaris-secretaris zich over het orgel dat "seer in wanorde gestelt sijnde", moest hersteld worden. De heer J.Beerens, meester-orgelmaker uit Weert, werd aangezocht en zou "dien voorss. orgel bestaende in grooten orgel ende positief repareeren, de pijpen uijt nemen, deselve schoonmaeken ende wederom infetten gelijk behoort en maeken involgens den heysch van het werck." Verder zou hij "de drij plaes balcken geheelijck moeten vernieuwen met leer en maeken datse den wint houden sonder op eenighe plaetsen den wint te lossen. De drij blaesbalcken soodanigh repareeren datse gebruickt worden an den orgel te spelen." Dus helemaal herstellen wat de pijpen en de blaasbalg betreft.

Volgens pastoor Henricus Ceysens is 12 oktober 1797 "voor onse gemeynte geweest den droevigsten dagh die imand oyt kan beleeft hebben, op den welcken wij den laesten publiquen dienst in onse kercke hebben bijgewoont, zijnde bij decreet van die goddeloose revolutionaire regeringe afgeschaft en verboden alle sorten van oefeninge van onse heylige religie welcke dan nog eenige teyd daer naer bij nagte in het heimelijck in besondere huysen geoffert wierde."(Op 12 oktober was het de laatste keer dat er een mis kon gelezen worden en daarna moest het 's nachts in het

---

1. Extract uyt den Erftaelregistre der heeren Schepenen van Exel en hechtel, 1791.(R.A.H.)

geheim gebeuren.)

In 1799 was het vanaf 1 september een vrouw die het orgel bespeelde, Marie Andries, en in 1800 was zij nog organiste. Ze verdiende er 19 gulden en 10 stuivers mee. In 1801 "was de kerk teenmael gesloten". Voor 1802 en 1803 is er wel sprake van "den blaser", maar nergens staat de naam van een organist vermeld. Ook in 1803 niet "wanneer den kerckedienst is herstelt worden door den prefect van ons departement."

Voor de hele 19e eeuw hebben wij geen aanwijzingen voor de organisten.

Op de eerste zondag van juli 1902 vergaderde de kerkfabriek onder het voorzitterschap van G.Tielen samen met J.Feyen, A.Zels, pastoor P.Geukens, J.Bollen, A.Convents en burgemeester J.B. Truyens. Zij namen het besluit "gezien de noodzakelijkheid de parochiale Kerk te vergrooten daar hare ruimte niet in evenredigheid is met de bevolking der parochie" en "gezien de doelmatigheid, dit kunstgebouw gerangschikt onder de monumenten van 3en klas te herstellen in zijn eerste zuiverheid en schoonheid uit vrees het te zien vervallen."(1) In de vergroting zat ook het bouwen van en nieuwe toren. Ook een nieuw orgel werd er geplaatst. Op 14 mei 1909 verleende Leopold II te Laken de machtiging tot "het plaatsen van een nieuw orgel in de monumentale kerk te Exel(provincie Limburg)."

"Het oud orgel dat moest uitgebroken worden ter oorzake van de werken aan de Kerk uit te voeren is aangekocht door J.Baptist 'Hondt van Wolfsdonck bij Aarschot voor de som van 1250 fr met verbintenis voor het kerkfabriek hem een nieuw orgel te laten plaatsen volgens bestek opgemaakt door den Z.E.Heer Gouwenbergh Kan. Premonstreit der Abdij van Averbode voor de som van 9770 fr. Zodat na plaatsing er nog zal moeten betaald worden de som van 8520 fr."(2)

Het nieuwe orgel werd in 1907 door J.B.D'Hondt gebouwd. Het kostte 11.720 fr en deze som was verdeeld als volgt, giften: 10.417,78 fr, provincie: 615,11 fr en begroting der erediensten:

---

1. Afschrift van de beraadslaging van den kerkfabriek van Exel. (R.A.H.)
2. Registrum archivale et historicum parochiae. (Pastorie Eksel)

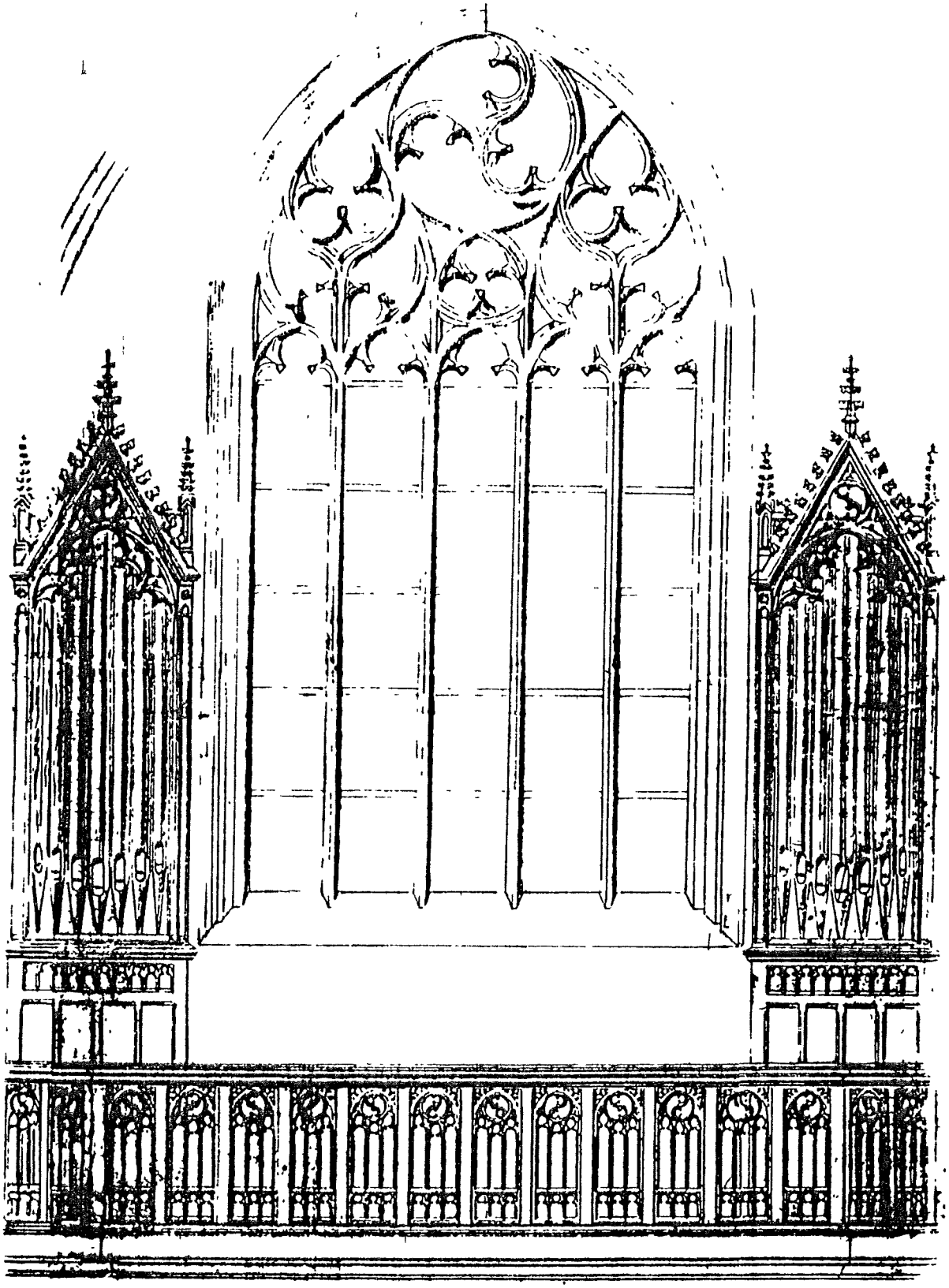

ONTWERP VAN HET NIEUW ORGEL, 1909

651,11 fr.(1)

Het orgel van D'Hondt staat vandaag nog in de kerk en wordt als volgt beschreven: 1. Dispositie: hoofdwerk: bourdon 16', montre 8', flûte harmonique 8', viola de Gambe 8', prestant 4', doublette 2', fourniture, bombarde 16', trompette 8', clairon 4',

reciet: salicional 8', bourdon 8', voix céleste 8', dolce 8', flûte 4', mélophone 4', basson hautbois 8'.

pedaal: sousbasse 16', flûte de pédale 8', bombarde 16',

2. Tractuur: pneumatisch.

3. Klaviatuur: 2 manualen en pedaal.

Dit orgel werd op 23 september 1907 voor de eerste keer bespeeld ter gelegenheid van het bezoek van monseignieur Rutten, bisschop van Luik aan Eksel. Het orgel was echter nog niet volledig samengesteld. Het 'Maaseiker Weekblad ' schreef: "Bij de intrede van Monseigneur weerklonk een vierstemmig "Ecce Sacerdos Magnus",begeleid door het prachtig nieuw orgel."

De voltooiing was er "op den 1 - zondag van October en werd dien dag vóór de hoogmis gewijd."(1)

Voor de twintigste eeuw zijn ons als organisten o.m. bekend: F.Feyen, Martin Indekeu, Adriaan Moons, E.H.Henri Beckers en sedert 1928 fungeert nog tot op vandaag Henri Deckers.

Het orgel in de huidige kerk is sedert 1976 niet meer in gebruik.

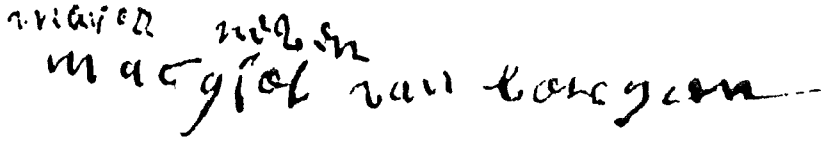

Handtekening van de weldoeners.

---

1. Registrum archivale et historicum parochiae. (Pastorie Eksel)

Geraadpleegde Stukken

- Aggregatie der Principaelste van ieder geheughte van Exel Speciael geconvoceert. 24 januarij 1771.(Cartularium van de gemeente, R.A.H.)
- Besluyt van het voorss: gemaeckt in vergaederinghe der borgemeesters en mannen van Exel ten eenre, ende hennen pastoor den Eerweerdigen heer Egidius Leynen ter anderezijde, mitgaeders den Eerss Hendrik Smits ter derdere zijde. 21 Januarij. (Cart.)
- Bewerp. Geraemt door Borgemeesters en mannen deeser gemeynte van Exel om een oxael en orgel met het geene daer toe behoort te becoomen. 24 Januarij 1771. (R.A.H.)
- Conditien waer mede.... verkiesen ende aenstellen (van) eenen organist. 19 Januarij 1771. (A.N.E.)
- Conditien van den organist. 23 Januarij 1775. (Cartularium)
- Conditien van den Organist. 1767. (R.A.H.)
- Conditien van den orgel in de kercke van Exel. 25 Febrij 1771. (A.N.E.)
- Conditien van het oxael in de kercke van Exel. 25 Febrij 1771.
- Conditien van het aenbestede timmer & pyel voor de oxael in de kercke van Exel te maeken. Uytgegeven den 4 Febry 1771 aengenomen. (A.N.E.)
- Extract uyt den Erftael registre der heeren Schepenen van Exel en hechtel 1791. (A.N.E.)
- Gemeenteraadsverslag, april 1780. (A.N.E.)
- Ontvangsten van de kerkmeesters. Nr 3 bij inventaris van den jaere 1796. (R.A.H.)
- Overeenkomst met J.Beerens. 31 Meij 1777 . (A.N.E.)
- Reces van 27 meert, 24 april en 7 Meij 1783. (Cartularium)
- Reverende admodum ac perillustris Domine Archidiacone majoris Campinia in Ecclesia Cathedrali Leodiensi. 5 Februarij 1776. (Cartularium)
- Registrum archivale et historicum parochiae. (Pastorie Eksel)
- Stukken over de restauratie van de toren en kerk 1879-1909. (R.A.H.)
- De Suppliquen met opgevolghde approbatien der teneur voorss.van den Doorl:Heer archidiaken en Prince van Luyck in Sijnen geheymen Raede. 19 Januarij 1775. (Cartularium)
- Testament van Michiel Vercuringen en Marie Neven. 18 febrij 1765. (Not. L.S.Brouwers, R.A.H.)
- Testament van Michiel Vercuringen. 12 meert 1768.(Liassen Gem. archief R.A.H.)

* * *